

ANN-LUISE BERTELL

IKÄVÄN JÄLKEEN

*Bertellin romaani vangitsee
lukijansa ensilehdiltä
viimeisille sivuille.*

SVENSKA YLEN
KIRJALLISUUSPALKINTO
2016

Tammi

ANN-LUISE BERTELL

IKÄVÄN
JÄLKEEN

SUOMENTANUT

Vappu Orlov

TAMMI

HELSINKI

Ruotsinkielinen alkuteos *Vänd om min längtan* ilmestyi 2016.

Copyright © Ann-Luise Bertell 2016

Suomenkielinen laitos © Vappu Orlov ja Tammi 2022

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3565-3

Painettu EU:ssa

*Äidinäidilleni Maria Alina Ohlille
ja hänen kolmelle veljelleen*

Prologi

Lumi poltti kuin tuli. Oli outoa että lumi voi olla niin kuumaa, niin ihmeellisen punaista. Hänellä ei ollut kenkiä, hän kulki paljasjaloin, yöpaidassa, hän oli vain menossa navettaan, sinne ei ollut pitkä matka. Navetassa olivat lehmät, hänen ystävänsä jotka rakastivat häntä. Hän ei muistanut sitä että oli unohtanut kengät, ei muistanut että kenkiä tarvittiinkaan. Nythän oli kesä, hän oli vanha, hän ei osannut puhua. Jotain hän muisti, hän kuuli lehmien ammuvan, ne kutsuivat häntä, kyselivät hänen peräänsä, ettei hän vain ollut unohtanut niitä. Lehmien utareet olivat täpötäynnä maitoa, sitä tipahteli oljille, lantaan, mustiin likaisiin olkiin, hän ei ollut siivonnut lehmien sijoja pitkään aikaan.

Hän kuuli lehmien kutsun, hän kulki ääntä kohti, hän kuulosteli kuin vanha koira. Hän yritti astua muutaman askelen, jalat juuttuivat kiinni, hän ei saanut niitä liikkeelle, niissä ei ollut tuntoa, hän yritti uudelleen saada jalkoja kulkemaan, jalkaterät olivat aivan punaiset, tulikuumat, kuumeiset. Hän ei päässyt eteenpäin, lehmien huudot nousivat ja laskivat hänen korvissaan. Hän kuuli myös muiden äänien kutsuvan, äitinsä Margaretan, Eddien niityiltä, ja toisten, hiljaisempien äänten lähempää. Näihin menneisyyden kutsuihin, jotka eivät jättäneet häntä rauhaan, sekoittui varisten vaakunta. Äkkiä hän kuuli tytonäänen, pikkutyön naurun, jota hän ei ollut kuullut aikoihin.

Ja kaikkien kovien äänten seassa kuului pikkuvasikan äännähtely, sen pienen vasikan jonka emä, oikutteleva ensisynnyttäjä, oli hylännyt, pikkuvasikan joka ei päässyt imemään, pikkuvasikan joka kohta kuolisi. Hänen piti mennä vasikan avuksi, sen oli saatava imeä hänen sormiaan, hän kastaisi ne etukäteen lämmittämäänsä maitoon. Hän yritti panna askeleensa vauhtia.

Hän tunsi miten hän kaatui, päistikkaa maahan. Lumi otti vastaan hänen ruumiinsa, hänen kasvonsa peittyivät kokonaan lumeen, koko hänen ruumiinsa vajosi hankeen kuin valtavan suureen sänkyyn. Kuuma lumi otti hänet huomaansa. Vihdoinkin hän saisi nukkua. Hän oli väsynyt, hyvin väsynyt.

Dear Lidia

Heräsin siihen että joku silitti jalkojani. Se et ollut sinä. Et sinä tietenkään tule, ymmärrän minä sen, mutta odotan sinua silti, niin kuin olen odottanut koko elämäni ajan. Odottamistani odottanut, että sinä tulisit. Mutta päivät kieppuvat ohitse, minä etäännyin yhä kauemmas niistä päivistä jolloin kaikki oli avoinna ja mahdollista. Jolloin sinä vielä saatoit tulla käymään. Jolloin oli vielä mahdollista että voisin sanoa jotain järkevää ja käsitettävää. Muistan hyvin viimeisen kerran. Olen ehtinyt kertoa sinulle perin vähän, me emme ole puhuneet keskenämme kovin usein, viidenkymmenen viime vuoden aikana olen kuullut äänesi neljä kertaa.

Nyt minä kirjoitan sinulle, ja tämä on oleva viimeinen kerta. Vuosien mittaan on sentään kertynyt monta kirjettä, ja sinun kirjeissäsi minä olen nähnyt sinun äänesi. En ehkä sellaisena kuin se on nyt, kun sinä olet vanha, vanhempi rouvashenkilö niin kuin minäkin. Mutta millainen ääni sinulla oli nuorena, sen minä muistan vielä, sinun lapsenaurusi, sanat jotka sanoit englanniksi, sinun ja minun yhteisellä kielellä. Muistan, mikä voima sinun ruumiissasi oli sinä viimeisenä päivänä. Minä muistan sinut, minä näin sinut, sinä olet ollut jossain lähellä minua koko elämäni ajan, sinä olet kulkenut rinnallani, etkä kuitenkaan ole.

Se joka silitti jalkojani oli J. R. Ewing.

”Maria”, sanoi J. R., ”sinä olet aina ollut tulinen nainen.”
Annoin hänen jatkaa vähän aikaa, hän hyväili jalkojani lujin

ottein, se tuntui aika mukavalta. Hetken ajan kuvittelin, mil-laista olisi maata alastomana J. R. Ewingin kanssa. Sitten sanoin hänelle, että minusta hän on minulle liian vanha ja sitä paitsi liian ryppyinen. Itse asiassa minä itsekin olin. En tiennyt, mitä tekemistä hänellä on täällä. Kysyin, miten Sue Ellenin ryyppäämisen laita on, mutta hän vain tuhahti vastaukseksi. Aurinko paistaa kirkkaasti ikkunasta, kaikki pienet tomuhiukkaset tanssivat silmissäni, suljen silmät, niihin sattuu. Lamppuni on yöpöydällä. Kaiken muun olen siivonnut pois. Olen pannut kaikki tavarani pakettiin ja piiloon. Kietonut ne monin kerroin lahjapaperiin, kaikki on nyt pantu syrjään ja selvitetty. Olen myös riisunut vihkisormukseni, sen jälkimäisen, ja laittanut sen varmaan paikkaan. Aikanaan ne kyllä löytävät kaiken. Yksi asia minulla on vielä tehtävänä, tämä tarina on kirjoitettava muistiin, siihen menee muutama päivä, toivottavasti aika ei lopu kesken.

Niin kuin se joki, jonka varrella asuin monta vuotta, kaikki virtaa esiin, ihmiset, muistot, työkalut, eläimet, mutta se ei ole mikään kevättulva vaan pikemminkin loppukesän kuivunut puro, joka hiljakseen etenee uomassaan.

Ikkuna lennähtää auki niin kuin sinä päivänä kauan kauan sitten, minä kuulen huudon, näen miehen, niin, siinä kulkee mies pois pitkin kylätietä.

1

*Silmäni näkivät veren, joka virtasi käsivarsista,
suonista, alas manalaan.*

ENSIMMÄISEKSI KUULUI huuto, hurja, sydäntäraastava kirkaisu. Kuulin äidin kirkuvan. Nostin katseen leikistäni, minulla oli siinä nukkeni Sara, jonka äiti oli ommellut minulle tilkuista. Minä pidin sitä sylissäni monta vuotta. Isäni, Sanfrid, kynti hevosella peltoa talon vieressä. Pelto oli märkä ja sitä oli vaikea muokata, sade oli piiskannut sitä kaiken kevättä. Ilma oli pilvetön ja kirkas, toukotyöt olivat käynnissä. Ympärillämme kohosi hiljainen, mahtava metsä. Me lapset leikimme pihalla, minä ja isoveljeni Harald.

En kuullut kuovia, mutta äidin huudon minä kuulin. Hän jätti kaiken mitä hänellä oli kesken ja lähti juoksemaan isää kohti. Konsta-hevonen oli nuori ja koulimaton, isä oli ostanut sen sukulaisilta naapurikylästä. Konsta pillastui. Se oli pelästynyt kuovia, joka oli noussut lentoon ojanreunalta. Lintu, hevonen, kaksi eläintä pelästyttivät toisensa, ja elämä käpristyi kohti sittisontiaisia ja ruumismatoja. Äiti huusi ja isä huusi. Isä oli kaatunut ja raahautui Konstan perässä, ohjokset leikkasivat hitaasti hänen käsiään poikki, hän yritti kaikin voimin saada niitä irti, mutta hän oli kietonut ne moneen kertaan kämmenten ympäri, koska hevonen oli niin villi. Niin nuori ja elämäniloinen. Mutta ohjokset leikkautuivat ihoon, kiskoivat

hänen ranteensa rikki, ja multa, siihen vasta levitetty lanta, tunkeutui hänen sisäänsä, hänen vereensä.

Näin äidin juoksevan hevosen ja isän perään. Isä raahautui Konstan jäljessä ikuisuudenmittaisen ajan, aikakauden jossa olen siitä lähtien ollut. Aikakauden, jossa valo ja äänet ovat teräviä ja josta tavallisen maailman rajat ovat hävinneet. Silmäni näkivät sen tapahtuvan eivätkä voineet kääntää katsetta pois, ne näkivät ja näkivät, ahmivat koko tapahtuman, pysähtyivät siihen.

Äiti ei saanut hevosta kiinni. Isän kädet antoivat lopulta periksi, sormet, lihakset, nivelet, iho, se kaikki jäi sinne pellolle. Isä oli vaiennut, kuului vain, miten veri kohisi maahan, ja äidin huohotus. Äiti heittäytyi isän päälle. Hevonen hiljensi vauhtia päästyään eroon kuormastaan ja lähti kiertämään peltoa, kiertämään kehää isän ja äidin ympäri.

Äiti sai isän jaloilleen ja tämän toisen käsivarren kaulalleen. Hän puoliksi kanto, puoliksi raahasi isää kohti tupaa, Harald ryntäsi paikalle ja tarttui toiseen käsivarteeseen. Kaikkialla oli mutaa ja verta, kasvot olivat kauhusta ja liejusta mustina. Minä en pystynyt liikahdamaan, seisoin paikoillani kuin kivettyneenä, näin kaiken mitä tapahtui, panin merkille jokaisen pikku muutoksen, äidin jokaisen liikkeen, isän hengenvedot. Silitin Saran selkää, yhä uudelleen ja uudelleen. Äiti sai isän sisälle tupaan ja alkoi pestä hänen kädentyntkiään, katsoi Haraldiin ja minuun ja huusi että meidän pitäisi mennä pois, ulos, häipyä sieltä. Hänen silmänsä olivat suuret ja hurjistuneet, minä en tuntenut häntä.

Menimme ulos ja näimme Konstan seisovan siellä aura perässään. Se oli pysähtynyt juomaan vettä ämpäristä, jota äiti oli ollut täyttämässä kuullessaan isän huutavan. Konsta joi ahneesti, se pärski ja heilutti häntäänsä mielissään, kun oli päässyt eroon raskaasta työstä. Tuntui veren haju. Tuntui vaaran haju. Koivussa istui varis joka vaakkui pilkkallisesti.

Harald, isän verestä kokonaan punaisena, poimi maasta kiven ja heitti sillä Konstaa mutta ei osunut.

”Helvetin hevonen”, hän huusi. ”Sinä kuolet vielä.”

Tuvan ikkuna lennähti auki, tuuli oli yltynyt, ja minä rutistin Saraa yhä tiukemmin ja tiukemmin, se oli hiestä kostea, jääkylmästä kauhunhiestä. Me emme päästäneet Konstaa silmistämme, jonkun kuului ottaa se kiinni ja viedä talliin.

Silloin äiti ilmestyi portaille, aivan mustana ja hiukset hajallaan. Emme nähneet sitä että hänellä oli isän kivääri. Emme ennen kuin hän kohotti sen, tähtäsi ja ampui. Ensimmäinen laukaus osui Konstaa selkään, toinen luoti meni sisään juuri etujalan yläpuolelta. Konstasta lähti vähän samanlainen ääni kuin isästä, syvä ja tumma, niin kuin paholaisen onkaloista kuuluisi. Konsta tuupertui maahan. Toisen laukauksen jälkeen, joka osui sydämeen, nuori hevonen kaatui, päästi viimeisen henkäyksensä ja jäi makaamaan kuolleena kuin kivi.

Konsta makasi siinä pihalla monta päivää, linnut ja kärpäset kävivät syömässä sitä, mutta lopulta naapurin setä kutsui koolle muutamia miehiä ja he paloittelivat sen ja hautasivat kappaleet peltoon. Harald ja minä katselimme sitä talon nurkalta, halusimme nähdä sen kaiken. Konstan pään, kun se hinattiin pihalta, Konstan pään josta silmät oli syöty.

Dear Lidia

Viime päivinä monet ovat käyneet katsomassa minua. Äiti on ollut täällä useasti ja kysellyt ihmisistä joita minä en enää muista. Tuskin muistin häntäkään, en ennen kuin hän tuli aivan lähelle ja katsoi minua tiukasti silmiin. Hänen toinen pupillinsa oli, niin kuin tavallisesti, paljon suurempi kuin toinen, ja tukka, jota sain tunnustella, oli karhea ja kokonaan ruskea niin kuin ennen. Peukalot olivat yhä yhtä leveät.

Ja sitten minä olen saanut taas uuden kotihoitajan, en tiedä hänen nimeään, hänellä oli kiire. Hän hymyili ystävällisesti, ja minä kysyin, missä olin nähnyt hänet, televisiossako? Hän vain nauroi.

Sitten tuli J. R. Ewing tv-ruudusta, hän tuli jo kolmatta kertaa katsomaan minua ja halusi että lähtisin hänen kanssaan Los Angelesiin. Mutta minä sanoin että on jo liian myöhäistä. Aivan liian myöhäistä, hänen olisi pitänyt tulla aikaisemmin. Dallasia ei ole näytetty enää moneen vuoteen. Hän nauroi minulle ja poistui koskea esittävän taulun kautta. Hänen käyntinsä kumminkin piristi minua vähän.

”Mitä unta sinä näit?” kysyi J. R., ja minä näin silmissäni jälleen ne mustat linnut, ne olivat painavia ja niillä oli märät jalat, joista tippui vettä kun ne lensivät. Kun ne nousivat yhtaikaa lentoon, syntyi ääni joka oli melkein kuin helikopterin rätinää. Vettä roiskui joka suuntaan ja ne räpyttivät hurjasti siipiään. Oli kuin ne eivät olisi halunneet lentää pois,

mutta jokin näkymätön pakotti ne lentämään.

Tämä maailma on niin hutera, perustuksiltaan niin niukka. Valinnanvaraa on niin vähän ja päätökset ovat niin peruuttamattomia. Lennä pois tai jää paikallesi. Heittäydy koskeen, missä kolhiudut verille kiviä vasten, tai pysyttele kuivilla koko ikäsi. Tämän minä yritin selittää J. R:lle ennen kuin hän lähti, mutta hän ei oikein ymmärtänyt. Hän vain nosti cowboyhattuaan hyvästiksi. Minä sanoin että minullakin on hattu, se riippuu naulasta eteisessä. Hän ihaili minun punaista hattuaani pitkään, sanoi että se on hyvin beautiful.

Sytytän lukulampun, se on hyvin kaunis ruusunpunaisine varjostimineen, minulla oli se makuuhuoneessa Burlington Roadilla. Se tuli mukanani koti-Suomeen.

Minä kerron sinulle sen vähän mitä tiedän, sen vähän mitä muistan. Tämä ei ole mikään anteeksipyyntö, tämä on vain kertomus siitä miten kaikki kävi miten kävi. Minun olisi pitänyt kirjoittaa tämä jo kauan kauan sitten, mutta olen koko ikäni ollut ylpeä ja itsenäinen ihminen, sellainen joka on aina pitänyt tärkeänä katsoa eteenpäin eikä taaksepäin. Minun vakaumukseni mukaan tehty mikä tehty, sitä ei saa takaisin, eikä auta yhtään piehtaroida vanhoissa vääryyksissä ja pieleenmenoissa.

Mutta nyt on tapahtunut jotain, jotain uutta, minua kutsuu jokin, enkä tiedä, mitä se on tai mistä se tulee. Minä teen lähtöä tästä maailmasta ja siirryn toiseen. Kuoleman esikartano jää vihdoin taakse. Se on paikka, jossa olen ollut koko elämäni ajan, siitä päivästä lähtien kun veri vuoti isästäni. Minua ei pelota jättää taakseni sitä vähää mikä minulla on jäljellä. Mutta minua pelottaa se että lähden tästä eteenpäin kenenkään saamatta tietää, kuka minä olin. Siksi minä kirjoitan sinulle, sinun olisi pitänyt saada kuulla tämä jo kauan sitten.

2

*Ja kärpäset jotka tunkivat sisään
ikkunanpieliin ja korvakäytäviin.*

ISÄ MAKASI sivustavedettävässä kolme vuorokautta. Kuume nousi, lääkäri puisteli päätään ja äiti painui yhä syvemmälle kumaraan. Isä, nuori ja vahva, taisteli elämästään. Hän pysytteli hengissä, lopulta vain surkean ohuen hämähäkinseittilangan varassa. Hän veti henkeä kerran toisensa jälkeen, yhä hitaammin ja raskaammin. Me kaikki hengitimme hänen kanssaan samaan tahtiin, jotta hän jäisi eloon. Mutta ei ollut mitenkään mahdollista että hän selviytyisi hengissä. Ei vaikka äidillä oli taito seisauttaa verta. Isän vereen joutuneen lannan ja lian vuoksi kuume nousi aina vain. Ja mikä mies sitä paitsi on ilman käsiä? Äiti pesi hänen kädentyngiään ja suuteli hänen tulikuumia kasvojaan, niinä päivinä kaikki suli yhteen, niinä päivinä jolloin minusta tuli se ihminen joka minusta oli tuleva.

Isän lakanat olivat punaiset, ne jäivät sänkyyn kun hänet nostettiin kirstuun. Hän oli jäykkä kuin keppi, varpaat sojottivat joka suuntaan. Minä seisoin makuuhuoneessa ja näin kaiken. Äiti oli maksanut kirstun kyyneleet valuen pitkin poskia. Äidin kyyneleet tippuivat minun päähäni siinä seisoessani. Tunsin niiden kuumuuden hiusjuurissani.

Äiti ei kylläkään ollut koskaan uskonut, että hänen miehensä eläisi kauan, hän oli jo heidän avioliittonsa alussa nähnyt

unta, että isä kulki kylätietä pitkin pois hänen luotaan. Isä oli kulkiessaan nauranut ja kääntynyt katsomaan taakseen, ja äiti oli juossut perässä ja kutsunut häntä.

Margareta ja Sanfrid olivat tavanneet vuonna 1908 kokouksessa kirkonkylän laidalla olevassa pienessä rukoushuoneessa. Sinne oli tullut nuori saarnamies kaukaa pohjoisesta, mutta sinä iltana eivät edes hänen punaiset korvansa ja sointuisat ts-äänteensä temmanneet kuulijoita mukaan. Postillan hyvä-tarkoittavat sanat eivät tahtoneet avautua sen enempää saarnaajalle kuin seurakunnallekaan. Margaretan katse liukui huoneessa istuvien ihmisten ylitse ja pysähtyi äkisti loistavimpiin sinisiin silmiin mitä hän oli koskaan nähnyt. Tämä hartaus-tilaisuudessa oleva mies, jolla oli maailman kauneimmat siniset silmät, oli nimeltään Sanfrid. Hänellä oli myös tavattoman lämpimät ja pehmeät kädet, niin kovalla työmiehellä sellaisia harvoin tapaa.

Sanfrid ja Margareta ehtivät saada kaksi lasta, ja sitten hän lähti, niin kuin Margaretan unessa, pitkin kylätietä, mutta ei nauraen vaan ulvoen ja verta vuotaen, käsistä tyngät jäljellä. Margareta juoksi juoksemistaan hänen perässään, ja Harald ja minä olimme jääneet pihalle seisomaan.

3

*Silmäni näkivät kaloja, kurjenmiekkojen
terälehtiä ja polttavia katseita.*

VELJENI HARALD oli seitsemänvuotias, kaksi vuotta vanhempi kuin minä, kun tämä tapahtui, ja laiha kuin oksanpätkä metsässä. Hänellä ei ollut ruumiissaan yhtään rasvaa; kun hän oli alasti, kaikki hänen luurankonsa luut näkyivät, sain silloin usein laskea hänen kylkiluitaan. Hänellä oli siniset silmät niin kuin isällä, hän oli isän näköinen. Samat kiharat hiukset, samat jänteikkäät käsivarret. Minä itse olin perinyt äidin pippurisilmät. Kolme päivää isän kuoleman jälkeen Harald oli nostanut pois kaivonkannen ja me molemmat olimme polvillamme kaivon ääressä ja katsoimme alas veteen. Se oli tummaa ja kiiltävää. Me heitimme kiviä sinne alas. Ihmiset tulivat ja menivät, kulkivat sinne tänne pihamaan poikki, kävivät valittamassa surua.

Kivet loiskahtelivat veteen ja me katsoimme renkaita jotka levisivät keskeltä ulospäin. Tunsin miten ruumiini pyrki alas kohti vaarallista pimeyttä. Minä se olin kaiken aikaa jankuttanut Haraldille että hänen piti avata kaivon kansi, että meidän piti katsoa sinne alas.

”Katso, Maria!” sanoi Harald, ja suuntasin huomioni häneen.

Hän näytti sormellaan, ja minä näin jonkin liikkuvan alhaalla kaivossa, näin kalan. Pienen valkoisen kalan. Sellaista kalaa me emme olleet ennen nähneet, se oli pikemminkin

kuin iso mato, tai etana. Sillä oli sokeina tuijottavat isot mustat silmät ja se ui kaivossa ympäri ympäri. Kala etsi ja haki kuonollaan ulospääsyä. Sitten se sukelsi ja katosi yhtä äkkiä kuin oli ilmaantunutkin. Me tuijotimme kaivoon aina vain, odotimme että kala sukeltaisi taas esiin.

”Se oli ahven”, sanoi Harald, ”isä on kertonut.”

Sana ”isä” toi meidät takaisin pintaan, ulos kaivosta, ylös pihamaalle. Me katsoimme taloon päin, pieneen punaiseen tupaan, jossa me yhä asuimme ja jossa isä oli vasta maannut kädentyngät lakanakankaaseen kiedottuina. Toissapäivästä lähtien isä oli maannut liikkumattomana riihessä.

”Mitä jos se ahven oli isä, mitä jos se oli hänen sielunsa”, minä sanoin Haraldille.

”Sinä et ole ihan viisas”, sanoi Harald.

”Mitä jos hän ei löydä tietä taivaaseen?”

Siitä asiasta Harald ei halunnut puhua, hän katsoi taas alas veteen.

”Tuossa se on, katso!”

Ja me näimme taas sen kalan, se ui kaivossa nopeasti edestakaisin, silmät pullottaen, ja Harald oli oikeassa, sen evät olivat hennonpunaiset, se oli varmasti ahven. Kaivoissa ei kai pitäisi olla kaloja. Me emme olleet koskaan ennen nähneet kaivossa kalaa.

”Me voidaan ottaa se kiinni”, sanoi Harald. ”Veivataan ämpäri alas.”

Minä en tiennyt, halusinko ottaa sitä kiinni, mitä jos se vaikka muuttaisi muotoa. Mitä jos se olikin isä.

Silloin ahven rupesi hyppelemään alhaalla kaivossa, se hypäsi korkealle pinnan yläpuolelle, se melkein teki voltteja ikään kuin esiintyäkseen meille. Näytti melkein siltä kuin se haluaisi meidän nauravan sille. Ja sitten se oli poissa. Harald ja minä katsoimme toisiimme. Minä olin varma että se oli isän sielu.

Äidin luona käytyään ihmiset tulivat taas pihalle ja kii-
ruhtivat pois, katsoivat vain vaivihkaa Haraldiin ja minuun.
Heidän katseensa olivat kuin kurjenmiekkaja. Niinä päivinä
aurinko paistoi kuin olisi juuttunut taivaalle, se valoi kevät-
lämpöään ja hyvääoloaan meidän yllemme istuessamme siinä
kaivonreunalla.

Muistan isän silmät sinä viimeisenä päivänä, en tiennyt
silloin, mihin panisin omat silmäni ja omat käteni. Isä halusi
puhua minulle mutta ei kyennyt. Muistan miten hän katsoi
minua, miten ne siniset silmät ikään kuin työntyivät ulos
hänestä. Hänen silmänsä kertoivat, että hän oli sanomattoman
surullinen joutuessaan eroamaan minusta mutta että minun
elämäni kyllä jatkuisi, tavalla tai toisella.

*Ehkä minä olen ollut itsekäs. Monet sanovat
niin. Että minä ajattelin vain itseäni enkä
ketään muuta. Ehkä he ovat oikeassa.*

Elon ehtoo odottaa kulman takana Maria Alinaa, jonka luona Vöyrillä vierailevat enää kuolleet sukulaiset, Dallasin J. R. Ewing sekä kotihoitaja, jonka nimeä Maria Alina ei muista. Hänellä on kuitenkin vielä tärkeä tehtävä: kirjoittaa elämäntarinansa muistiin Atlantín vastarannalle jääneelle tyttärelleen.

Ikävän jälkeen luotaa Pohjanmaalta Kanadaan lähteneen siirtolaisen elämäntarinaloa ja tämän mieleen pesiytynyttä kaipuuta. Botnia-sarjan avaava romaani on väkevä kuvaus vaikkenevista ihmisistä, lähtemisen vaikeudesta ja jäämisen mahdottomuudesta.

